

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a Budapesten, 2010. évi június hó 22. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A csalás vétsége és más bűncselekmény miatt a terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű és a II. rendű terheltet által - védőjük útján - benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Miskolci Városi Bíróság 22.B.3798/2008/6. számú ítéletét és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 3.Bf.989/2009/7. számú végzését hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s:

A Miskolci Városi Bíróság a megismételt eljárás során 2009. május 5-én meghozott 22.B.3798/2008/6. számú ítéletével az I. rendű terheltet és a II. rendű terheltet bűnösnek mondotta ki a Btk. 318. §-ának (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés I. fordulata szerinti társtettesként elkövetett csalás vétségében, továbbá a Btk. 276. §-a szerinti magánokirat-hamisítás vétségében, utóbbi vonatkozásában az I. rendű terheltet, mint bűnsegédet.

Fenti cselekmények miatt az I. rendű terheltet 1 évre próbára bocsátotta, míg a II. rendű terheltet halmazati büntetésül 120 napi tétel - napi tételenként 200 Ft - pénzbüntetésre ítélte. Rendelkezett a pénzbüntetés meg nem fizetés esetén történő

átváltoztatásáról is. A terhelteket egyetemlegesen kötelezte a magánfél részére 40.000 Ft kártérítés és annak törvényes kamata, valamint az állam javára az illeték, és az ügyben felmerült bünygi költségbl 53.800 Ft egyetemleges megfizetésére.

Az ítélet ellen - amelyet az ügyész tudomásul vett - a terheltek és védőjük fellebbeztek felmentés érdekében.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság a 2009. november 5-én kihirdetett 3.Bf.989/2009/7. számú végzésével az ítéletet, mindkét terhelt tekintetében helybenhagyta.

Az elsőfokú bíróság által megállapított, és a megyei bíróság által is irányadónak tekintett tényállás lényege a következő:

Az I. rendű terhelt az általános iskola 8. osztályát végezte el. Élettársi kapcsolatban él a II. rendű terhelttel. Munkanélküli, jövedelemmel nem rendelkezik. Vagyoná egy családi ház. Büntetlen előéletű.

A II. rendű terhelt szakmunkásképzőt végzett. Munkanélküli, 28.000 Ft segélyben részesül. Vagyonát képezi egy személygépkocsi, amelyet lízingtartozás terhel. Büntetett előéletű. Elítélésére 6 ízben került sor. Legutóbb a Miskolci Városi Bíróság, illetve a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság a 2004. február 9-én jogerőre emelkedett ítéleteivel segítségnyújtás elmulasztásának büntette miatt 7 hó - végrehajtásában 2 év próbaidőre felfüggesztett - börtönbüntetésre és 1 év közügyektől eltiltásra ítélte.

Az I. rendű és a II. rendű terheltek 2003. évtől kezdődően álltak üzleti kapcsolatban a sértettekkel, akiktől, mint őstermelőktől, rendszeresen különböző fajtajú szőlőt vásároltak. Az I. rendű és a II. rendű terhelt, valamint a sértettek között a 2003. évtől jó üzleti kapcsolat alakult ki, azonban a 2005. évben a terheltek már több alkalommal 5 és 15 ezer forint közötti tartozást halmoztak fel az egyes vásárlások alkalmával. Ezeket általában utóbb, készpénzben rendezték a sértettek felé. 2005. szeptemberében került sor a sértettek részéről az évi utolsó szüretből származó szőlő terheltek részére történő értékesítésére. A terheltek közölték a sértettekkel, hogy valamennyi, az utolsó szüretből származó szőlőre igényt tartanak, így a sértettek a teljes leszedett mennyiséget szállítsák el hozzájuk. A megállapodásnak megfelelően a sértettek 2005. szeptember hó 25. napján az utolsó szüretből származó valamennyi szőlőt elvitték a terhelteknek. A szőlő ellenértékeként 91 ezer forintban állapodtak meg. A terheltek 2005. szeptember hó 25-én a sértettek részére átadták a korábbi 10.600 forint összegű tartozásukat, míg a fennmaradó 91 ezer forint vonatkozásában vállalták, hogy azt egy héten belül átadják a sértettek részére.

2005. évben a sértettek részéről a terheltek irányába ez lett volna

az utolsó szállítás, mellyel mind az I. rendű, mind a II. rendű terhelte tisztában volt.

A 2005. szeptember hó 25-i szállítást követő héten a terheltek a megbeszélte időpontban a sértettek irányában fennálló tartozásukat nem egyenlítették ki készpénzben. Így a terheltek felhívására a sértett közölte a M. Banknál vezetett bankszámlájának számlaszámát, és a terheltek ígéretet tettek arra, hogy tartozásukat ezen bankszámlára fogják átutalni. Miután a sértett bankszámlájára ezt követően sem érkezett meg a tartozás teljes összege, ezért a sértett ismételten felhívta telefonon az I. rendű terhelte, aki közölte vele, hogy időközben élettársával, a II. rendű terhelttel átutalták a 91 ezer forintos tartozásukat. Minthogy a sértett bankszámláján a teljes 91 ezer forint továbbra sem jelent meg, arra csak 50 ezer forint átutalás érkezett meg, ezért a sértett felhívására az I. rendű terhelte megállapodott vele abban, hogy az átutalási bizonylatot faxon megküldi a sértett lányának a fax gépére.

Az I. rendű terhelte ezt követően a M. Bank eredeti pénztárbizonylatát lefénymásolta, majd a fénymásolatot ismeretlen módon meghamisította, úgy, hogy az azon feltüntetett 50 ezer forint átutalási összeget 90 ezer forintra írta át. Az így meghamisított bizonylatot a II. rendű terhelte a M. bevásárlóközpontban található postáról faxon megküldte a sértett lányának fax gépére.

A terhelteknek már 2005. szeptember hó 25. napján sem állt szándékukban a tartozásuk teljes összegének a kiegyenlítése, és így módon a sértettnek összesen 41 ezer forint kárt okoztak.

A jogerős határozatok ellen, védőjük útján a terheltek éltek a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontjára hivatkozással, de ténylegesen az (1) bekezdés a) pontja alapján is, felülvizsgálati indítvánnyal, bűnösségük anyagi jogszabálysértéssel történt megállapítása miatt, az ellenük emelt vád alóli felmentésük végett.

Az indítvány indokolásában - amellett, hogy utaltak arra, a Be. 423. §-ának (1) bekezdése szerint az alapügyben megállapított tényállást nem vitathatják - arra hivatkoztak, hogy a terhükre megállapított bűncselekményeket nem követték el. Sem a kérdéses fax általuk meghamisítása nem bizonyított megnyugtatóan, sem az, hogy a megvásárolt áru árából előzetesen semmit nem fizettek ki, annak teljes 91 ezer forintos összegével tartoztak. E tekintetben az eljáró bíróságok a bizonyítékok téves értékelésével állapították meg a terheltek védekezésével szemben a tényállást.

A megállapított tényállás alapján is téves azonban a bűnösségük család vétségében történt megállapítása, mivel a cselekmény tényállási elemei nem valósultak meg. A sértett ugyanis tisztában

volt azzal, hogy a bankszámlájára a terheltektől 50.000 Ft érkezett be. Ilyen körülmények között a faxon megküldött, meghamisított befizetési bizonylat jogtalan haszonszerzésre törekvést nem tükrözhetett. Az gyakorlatilag tartozás-elismerést jelentett, a tartozás érvényesíthetőségét biztosította a sértett számára. Tévedésbe ejtésre sem volt alkalmas. Kárt sem okozhatott a sértettnek, ez legfeljebb akkor következhetett volna be, ha egyáltalán nem fizetnek, illetve akkor, ha a sértett valóságosnak fogadja el a faxolt bizonylatot, az általa ismert folyószámla kimutatással szemben és eláll a kérdéses összeg követelésétől. Ez azonban, mivel a sértett az utalt összeg nagyságáról tudomással bírt, eleve kizárt.

Amennyiben viszont a cselekmény megvalósítja a csalás bűncselekményét a fentiekre tekintettel legfeljebb kísérletnek értékelhető. Az I. rendű terhelt cselekvősege pedig ez esetben sem valósíthat meg társtettesi magatartást, terhére legfeljebb bűnsegély lenne megállapítható, illetőleg - mivel vitatható, hogy a cselekményről előzetesen tudomással bírt - legfeljebb bűnpártolást követhetett el, amely azonban hozzátartozója tekintetében nem büntethető.

A Legfőbb Ügyészség az indítványt a tényállást támadó részében a Be. 423. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel, törvényben kizártnak, míg egyéb tekintetben alaptalannak értékelve, mindkét terhelt tekintetében a támadott határozatok hatályukban fenntartását indítványozta. (BF.1195/2010)

Érdemben arra hivatkozott, hogy az irányadó tényállás alapján az eljáró bíróságok nem sértették meg a büntető anyagi jog szabályait, amikor a terheltek bűnösségét, a csalás vétségében megállapították.

A kialakult bírói gyakorlatra figyelemmel a csalás törvényi tényállási elemei maradéktalanul megvalósultak. A határozatok jogi indokolása annyiban szorul kiegészítésre, hogy a cselekmény akkor fejeződött be, amikor a terheltek első alkalommal állították - telefonon tett erre vonatkozó szóbeli nyilatkozatukkal - a sértetteknek azt, hogy az átvett szőlő teljes vételárát átutalták. A cselekmény befejezése után, ezen állítás igazolása végett követték el a magánokirat-hamisítás vétségét. A kialakult teljes vételárból a 41.000 Ft meg nem fizetése a terhelteket nem vitathatóan jogtalan haszonhoz juttatta, a sértetteknek ezzel azonos összegű kára keletkezett. Ekként a cselekmények minősítése, és a kiszabott büntetés is törvényes.

A nyilvános ülésen a védő az abban foglaltakat fenntartva, az indítványnak megfelelő határozat meghozatalát, míg a legfőbb ügyész képviselője átiratuknak megfelelően a határozatok hatályban tartását kérte.

A Legfelsőbb Bíróság a támadott határozatokat az indítvány tartalmának megfelelően a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) és b) pontjában foglalt okból, továbbá - a Be. 423. §-ának (5) bekezdésére figyelemmel hivatalból - a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti abszolút eljárásjogi okok tekintetében vizsgálta felül.

Ennek során az indítvány azon érveivel, amely szerint a terheltek a sértettől átvett áruból 41.000 forintot korábban már megfizettek, az 50.000 forintról szóló befizetési bizonylatot pedig a faxon történt továbbítás előtt nem hamisították meg, annak meghamisítására ismeretlen körülmények között került sor, nem foglalkozott.

A Be. 423. §-ának - egyébként az indítványban is hivatkozott - rendelkezései szerint ugyanis a felülvizsgálatban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, amely indítvánnyal sem támadható.

Ebből következően a Legfelsőbb Bíróság is kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálhatja azt, hogy az ügyben a hivatkozott anyagi jogi felülvizsgálati okok fennforognak-e vagy sem.

A bizonyítékok mérlegelését, a tényállás megállapítását támadva, eltérő tényállást helyesnek tartva és az érveket erre az eltérő tényállásra alapozva felülvizsgálat nem kezdeményezhető.

Azonban a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítványt érdemben sem találta alaposnak.

A Btk. 318. §-ának (1) bekezdése szerint a csalás bűncselekményét az követi el „Aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz”.

Az ítélkezési gyakorlat szerint a tévedésbe ejtés a valótlanlásnak valóságként feltüntetése, a valóságnak más színben beállítás, illetve annak elhomályosítása, melynek eredményeként a sértett személy tudatában tévedés alakul ki. A tévedésbe ejtésnek nem kell fondorlatosnak, átláthatatlannak, elháríthatatlannak lennie. Arra kell alkalmasnak lennie, hogy előidézze a sértett károsodását. A töretlen bírói gyakorlat szerint, ha az elkövetőnek áru vásárlásakor az a szándéka, hogy az árut halasztott fizetéssel, vagy részletre, stb. megszerezze, ugyanakkor a vételárat, vagy annak egy részét nem kívánja megfizetni, csalást követ el. Ennek a tényszándéknak a megállapítása körültekintő vizsgálatot igényel. Az adott esetben irányadó tényállás szerint a terhelteknek az áruvásárláskor sem állt szándékában az áruvásárlással kapcsolatos tartozásuk teljes összegének a kiegyenlítése. Így a csalás

bűncselekményét már ezzel a magatartásukkal megvalósították. A sértett károsodása is bekövetkezett, miután tévedésbe ejtése folytán a teljes árumennyiséget a terheltek rendelkezésére bocsátotta. Ebben az esetben pedig a magánokirat-hamisítás bűncselekménye a csalás leplezését szolgáló utólagos cselekményt képez.

Az indítványban kifejtett jogi álláspontra figyelemmel azonban a Legfelsőbb Bíróság rámutat, megvalósítja a csalás - befejezett - bűncselekményét az is, akinek az áru halasztott fizetéssel történő vásárlásakor a fizetési szándéka fennáll, azonban utóbb, azért, hogy a hátralékos vételárrész megfizetése alól mentesüljön, a sértettnek azt állítja, hogy a teljes vételárat átutalással megfizette, egyben az átutalási bizonylatot a befizetett összeg tekintetében akként hamisítja meg, hogy az a teljes összeg átutalását igazolja, és ezt a meghamisított bizonylatot utólag a sértettnek megküldi.

Ebben az esetben ugyanis az elkövető azzal ejti tévedésbe a sértettet, hogy a maga részéről a vételárat - a kérdéses hátralék tekintetében is - teljes egészében megfizette, tehát azt a sértettnek már nem tőle kell követelnie. Ekként a cselekmény jogtalan haszonszerzési célzata egyértelmű. A tévedésbe ejtést pedig, a hamis magánokirat felhasználása, annak a sértetthez eljuttatása jelenti. Amikor a sértett a kérdéses hamis befizetési bizonylatról tudomást szerez, egyszersmind a kár is bekövetkezik.

Az irányadó tényállás alapján téves az a hivatkozás, hogy a vagyon elleni cselekmény kísérleti szakban maradt, illetőleg, hogy a csalás bűncselekményében az I. rendű terhelt társtettesi magatartást nem fejtett ki.

A fentieknek megfelelően a terheltek bűnösségének megállapítására törvényesen került sor, és cselekményeik minősítése is megfelel az anyagi jogszabályoknak.

A Legfelsőbb Bíróság az ügyben a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti abszolút eljárásjogi szabálysértést (Be. 373. § (1) bekezdés I/b. vagy c) pontja, és II-IV. pontja), sem észlelt.

A fentieknek megfelelően a támadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján mind az I. rendű, mind a II. rendű terheltek tekintetében hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezést a Be.3.§-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatának lehetőségét pedig a Be.416.§ (4) bekezdésének b) pontja zárja ki. Az ismételt felülvizsgálati indítvány tilalmáról a Be.418.§-ának (3) és 421.§-ának (3) bekezdése rendelkezik.

A Legfelsőbb Bíróság végzése a Be.420.§-ának (1) bekezdésén alapul.

Budapest, 2010. június 22.

*Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Szabó Péter s.k. előadó
bíró, Dr. Horváth Ibolya s.k. bíró*

A kiadmány hiteléül:

*bírószági ügyintéző
MGy*